

WYROK

W I M I E N I U

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w XVII Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Jarosław Komorowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Kujawa

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Jerzego Maćkowiaka

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 roku

sprawy **S. W. (W.)**

oskarżonego o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 16 lipca 2013 r., sygn. akt VI K 678/13

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponowne rozpoznania.

SSO Jarosław Komorowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem zaocznym z dnia 16 lipca 2013 roku Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, w sprawie o sygn. akt VI K 678/13 uznał S. W. za winnego tego, że w dniu 22.12.2012 roku około godz. 13:10 w P.na ul. (...)a (...), będąc już wcześniej skazany prawomocnym wyrokiem za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, mając orzeczony wyrokiem Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu sygn. akt VI K 825/10 zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, znajdując się w stanie nietrzeźwości - badanie urządzeniem typu alkotest wykazało: I badanie - 1,38 mg/l i II badanie 1,42 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, kierował w ruchu lądowym pojazdem - samochodem marki C. (...)nr rej. (...), tj. przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. i za to na podstawie art. 178a § 4 k.k. wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności (pkt I. wyroku). W punktach II. i III. wyroku Sąd Rejonowy orzekł wobec oskarżonego środki karne w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 10 lat oraz obowiązku zapłaty świadczenia pieniężnego w kwocie 1000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie IV. wyroku, obciążając nimi oskarżonego w kwocie 198,68 zł oraz wymierzając mu opłatę w kwocie 400 zł.

Od powyższego wyroku apelację wniósł oskarżony, zaskarżając go w całości i domagając się jego zmiany.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia a także obrazę przepisów postępowania, polegającą na rozpoznaniu sprawy pod jego nieobecność, która była obowiązkowa oraz niedostarczeniu mu aktu oskarżenia i sentencji wyroku, co stanowiło jedną z podstaw uchylenia prawomocności wyroku i uniemożliwiło mu wyznaczenie obrońcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja oskarżonego okazała potrzebna i musiała skutkować uchynieniem kwestionowanego przez niego wyroku.

Na wstępie niniejszych rozważań przypomnieć należy, że zgodnie z art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. W takim wypadku, jak wynika z dyspozycji art. 79 § 3 k.p.k., udział obrońcy jest obowiązkowy w rozprawie oraz w tych posiedzeniach, w których obowiązkowy jest udział oskarżonego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych ugruntowane jest stanowisko, że naruszenie art. 79 § 1 pkt 3 i § 3 k.p.k. ma miejsce nie tylko wówczas, gdy rozprawa przeprowadzona została bez udziału obrońcy, pomimo iż sąd powziął wątpliwość co do poczytalności oskarżonego, ale także wtedy, gdy w świetle materiałów zgromadzonych w sprawie powinien był taką wątpliwość powziąć (zob. m.in.: wyrok SN z dnia 10 sierpnia 2000 r., III KKN 287/00, OSNKW 2000/9-10/86, postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2012 r., III KK 176/11, Lex nr 1119508). Zgodzić należy się jednak również z zapatrywaniem, że przepis art. 79 § 1 k.p.k. nie uzależnia obowiązkowej obrony od stanu wiedzy Sądu o okolicznościach wymienionych w tym przepisie. Zaistnienie którejs z nich rodzi konieczność reprezentowania oskarżonego przez obrońcę i jego udziału w rozprawie, chociażby przed Sądem okoliczność ta się nie ujawniła, z przyczyn również od niej niezależnych (zob. wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 r., V KK 219/13, Lex nr 1415516, jak również wyrok z dnia 6 września 1996 r., II KKN 71/96 - OSNKW 1997, z 1 - 2, poz. 14 czy uchwała z dnia 28 marca 2002 r., I KZP 8/02 - OSNKW 2002, z. 5 - 6, poz. 33).

Taka sytuacja wystąpiła w analizowanej sprawie. Z informacji M. W., żony oskarżonego, złożonej w Sądzie Rejonowym w dniu 9 września 2013 roku wynika, że oskarżony przebywał w Szpitalu (...) w K. na oddziale (...) do połowy października 2013 roku i wobec tego nie był w stanie podejmować korespondencji sądowej (k. 56). Mając na uwadze treść wskazanego pisma Sąd Okręgowy zwrócił się do Wojewódzkiego Szpitala (...) w K. o udzielenie informacji odnośnie pobytu i przyczyn tego pobytu oskarżonego w warunkach szpitalnych (k. 119). W odpowiedzi na przedmiotowe zapytanie wskazano, że S. W. przebywał na leczeniu w okresie od 4.09.2013 roku do 11.10.2013 roku z rozpoznaniem – zespół uzależnienia od alkoholu, zaburzenie osobowości.

Mając na uwadze treść przywołanej informacji Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, że stan zdrowia psychicznego oskarżonego S. W. budzi uzasadnione wątpliwości i wymaga oceny przez biegłych psychiatrów. W świetle regulacji art. 193 § 1 k.p.k. przyjąć bowiem trzeba, że stwierdzenie okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, co oznacza obowiązek dopuszczenia dowodu z opinii biegłych psychiatrów. Z uwagi na zróżnicowany charakter zaburzeń osobowości oraz ich ewentualny wpływ na poczytalność sprawcy w chwili czynu a także na możliwość prowadzenia samodzielnej obrony w toku postępowania koniecznym jest jednak nie tylko przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych, ale także, zgodnie z dyspozycją art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., zagwarantowanie oskarżonemu procesu z udziałem wyznaczonego obrońcy. Procedowanie przez Sąd Rejonowy bez udziału obrońcy spowodowało, że postępowanie jurysdykcyjne obciążone jest bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Skoro bowiem okoliczność dotycząca zaburzeń osobowości oskarżonego ujawniła się krótko po wydaniu kwestionowanego wyroku, a przy tym oskarżony już wcześniej był postrzegany przez otoczenie jako osoba dotknięta problemami psychicznymi (k. 7v), to wątpliwość dotycząca jego stanu zdrowia psychicznego nie jest związana wyłącznie z możliwością prowadzenia przez niego racjonalnej obrony przed Sądem Odwoławczym, lecz przede wszystkim z jego poczytalnością w chwili czynu, który został mu przypisany przez Sąd meriti.

W tym miejscu należy podkreślić, że bezwzględna przyczyna odwoławcza wywołuje określone w art. 439 § 1 k.p.k. skutki procesowe, niezależnie od tego czy zaistniałe uchybienie mogło mieć wpływ na treść orzeczenia oraz niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Uchybienia wchodzące w zakres bezwzględnych przyczyn odwoławczych dotyczą bowiem podstawowych zasad i gwarancji procesowych, dlatego ujawnienie ich zaistnienia musi skutkować uchynieniem orzeczenia, bez względu na jego merytoryczną trafność.

Mając na uwadze powyższe Sąd Odwoławczy zobowiązany był uchylić zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania, jak uczyniono w sentencji wyroku. Z uwagi na konieczność uchylenia wyroku ze wskazanych powyżej względów, Sąd Okręgowy ograniczył rozpoznanie środka odwoławczego i nie dokonywał analizy zasadności zarzutów sformułowanych w wywiedzionej apelacji. Należy bowiem podkreślić, że rozpoznanie sprawy w tym zakresie było wystarczające do wydania orzeczenia, a analiza zarzutów oskarżonego byłaby bezprzedmiotowa lub przedwczesna.

W ponowionym postępowaniu Sąd Rejonowy winien wyjaśnić istniejące w sprawie wątpliwości w zakresie poczytalności oskarżonego, procedując w tej kwestii wyłącznie w obecności obrońcy, którego udział w rozprawie i w posiedzeniach jest w tym wypadku obligatoryjny. Jednocześnie, niezależnie od wyników badania psychiatrycznego oskarżonego, Sąd Rejonowy winien zagwarantować S. W. wnikliwe rozważenie okoliczności niniejszej sprawy, w tym okoliczności wpływających na wymiar orzeczonej wobec niego kary. W procesie karnym istotne jest bowiem zarówno, aby rozstrzygnięcie w danym postępowaniu było sprawiedliwe, jak i żeby sposób dochodzenia do niego był rzetelny.

SSO Jarosław Komorowski